

²⁴ Принципы международных коммерческих договоров. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unidroit.org/russian/principles/contracts/principles2004/blackletter2004.pdf>

²⁵ Каранетов А. Г. Вказана праця. – С. 362.

Резюме

Макарчук Л. В. Критерії істотності порушення договору як підстави його розірвання.

У статті досліджується істотне порушення договору як підстава його розірвання у судовому порядку. Визначено відсутність у вітчизняному законодавстві критеріїв оцінки істотності порушення. Аналізуються критерії істотності порушення договорів, визначені зарубіжним законодавством, що можуть бути застосовані у вітчизняній правозастосовчій практиці. Запропоновано критерії, що повинні бути враховані судом при кваліфікації порушення договору як істотного: значущість порушення як факту; значущість негативних наслідків даного порушення для кредитора.

Ключові слова: істотне порушення договору, розірвання договору, наслідки порушення договору, заподіяння шкоди, Принципи Європейського контрактного права, Принципи УНІДРУА.

Резюме

Макарчук Л. В. Критерии существенности нарушения договора как основания его расторжения.

В статье исследуется существенное нарушение договора как основание его расторжения в судебном порядке. Установлено отсутствие в украинском законодательстве критериев оценки существенности нарушения. Анализируются критерии существенности нарушения договоров, установленные зарубежным законодательством, которые могут быть применены в украинской правоприменительной практике. Предложены критерии, которые должны быть учтены судом при квалификации нарушения договора как существенного: значительность нарушения как факта; значительность негативных последствий данного нарушения для кредитора.

Ключевые слова: существенное нарушение договора, расторжения договора, последствия нарушения договора, причинения вреда, Принципы Европейского договорного права, Принципы УНИДРУА.

Summary

Makarchuk L. Criteria of significance breach of contract as grounds for its termination.

The article deals with a fundamental breach as a ground for terminating it in court. The absence in the Ukrainian legislation assessment criteria materiality violations. Analyzes the criteria of significance violation of the agreements established by international law, which can be applied in Ukrainian law-enforcement practice. Proposed criteria which must be taken into account by the court when the qualification of breach of the agreement as significant: the significance of the violation as a fact; the significance of the negative consequences of the violation for the lender.

Key words: substantial breach of contract, avoiding contract, the consequences of breach of contract, damnifications, Principles of the European contractual law, UNIDROIT Principles.

Отримано 3.06.2013

УДК 347.66(4)

Н. М. ПАВЛЮК

Наталія Михайлівна Павлюк, здобувач Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОБОВ'ЯЗКОВИХ СПАДКОЄМЦІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ СПАДКОВИХ ПРАВ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Вивчення категорії «правовий статус обов'язкових спадкоємців, як суб'єктів спадкових прав в європейських країнах» має важливе як теоретичне, так і практичне значення: перше, полягає у вдосконаленні відповідних теоретичних положень; друге – у запозиченні більш досконалих норм в українське законодавство.

Зазначена проблематика є актуальна з огляду на те, що у законодавстві різних країн закріплене не однако коло осіб, які визнаються законними спадкоємцями і з-поміж котрих визначаються й спадкоємці, що мають право на обов'язкову частку спадку.

Підґрунтям для дослідження інституту обов'язкових спадкоємців у європейських країнах стали праці таких вчених, як: С. Ю. Пятин, Л. Л. Еннексерус, О. В. Гренкова, М. С. Абраменков та законодавство країн, що досліджуються.

Метою написання статті є дослідження та аналіз правового статусу обов'язкових спадкоємців у європейських країнах.

© Н. М. Павлюк, 2013

Історично склалися дві основні системи визначення кровної спорідненості спадкодавця і спадкоємців – романська та германська. Перша система походить від класичного римського права і ґрунтується на кількості народжень, що відділяють спадкодавця та спадкоємця, при цьому народження самого спадкодавця у це число не входить. Послідовність ступенів утворює лінію. Лінії можуть бути прямими, що об'єднують осіб, котрі походять один від одного (низхідними – від спадкодавця до його нащадків чи висхідними – від спадкодавця до його пращурів), і боковими, що об'єднують осіб, які мають спільного прашура (наприклад, батьки спадкодавця знаходяться щодо нього у першому ступені спорідненості по прямій висхідній лінії, діти – у першому ступені спорідненості по прямій висхідній лінії, рідні брати та сестри – у другому ступені по боковій лінії тощо).

Слід зазначити, що у законодавстві різних країн закріплене не однакове коло осіб, які визнаються законними спадкоємцями і з-поміж яких визначаються й спадкоємці, що мають право на обов'язкову частку спадку. В одних країнах це коло є обмеженим трьома чергами (наприклад, за законодавством Швейцарії), в інших воно є значно ширшим (наприклад, в Італії). Однак, як слухно зазначають деякі науковці, безмежне розширення кола спадкоємців за законом може призвести до переходу спадкової маси настільки далеким спадкодавцю родичам, з котрими він при житті не лише не підтримував жодних відносин, а й про існування котрих він, цілком вірогідно, не мав ніякого уявлення, так само, як і спадкоємці про спадкодавця (так звані «спадкоємці, що сміються»)¹.

У Швейцарії категорії спадкоємців і черговість їх закликання до спадкування встановлюються за парантелами. Парантела – група кровних родичів, які походять від спільного прашура і його низхідних родичів. Родичі спадкодавця поділені на три парантели. До першої з них належать нащадки померлого, при цьому діти спадкують у рівних частках. До їх низхідних майно переходить за правом представлення (ст. 457 Швейцарського Цивільного кодексу (далі – ШЦК))². Схожим чином будується спадкування у другій та третій парантелях, куди входять батьки спадкодавця та його дідуся й бабусі відповідно (ст.ст. 458–460 ШЦК). Більш широким у Швейцарії є коло суб'єктів, котрі мають право на обов'язкову частку. До них належать, крім прямих низхідних та висхідних родичів, ще й брати і сестри та той з подружжя, хто пережив (ст. 471 ШЦК). Питання про включення братів та сестер (та їх низхідних) до кола захищених обов'язковою часткою спадкоємців належить до компетенції кантонів.

В Італії спадкоємці поділяються на чотири черги. До першої належать низхідні спадкодавця; до другої – його батьки, брати та сестри; до третьої – діди, баби, прадіди та прабаби; до четвертої – родичі по боковій лінії. Насамперед спадкують низхідні – діти (при чому не робиться різниці між рідними, узаконеними чи всиновленими дітьми)³. За відсутності низхідних, їх братів та сестер, а також їхніх дітей все майно спадкують батьки, що залишилися живими на момент смерті спадкодавця. Якщо ж не залишилося ні низхідних, ні батьків, ні братів (сестер) чи їх низхідних, то спадкують висхідні родичі як по лінії матері, так і по лінії батька. При цьому родич, що знаходиться у більш близькому ступені спорідненості із померлим, усуває інших від спадкування (ст. 569 ШЦК). Той з подружжя, хто пережив, закликається до спадкування разом із однією із черг і лише у випадку, якщо не залишається родичів перших чотирьох черг, успадковує все майно.

Так, практично в усіх правових системах країн континентальної Європи при класифікації кровних родичів спадкодавця, що мають право на обов'язкову частку, на перше місце висувають низхідних родичів померлого, передусім дітей (ст. 457 ШЦК). Однак спадкові права цієї категорії спадкоємців різняться від того, чи є дитина рідною, чи народжена вона у шлюбі чи поза шлюбом, чи є вона всиновленою.

Так, Європейський Суд з прав людини у справі «Інзе проти Австрії» (Inze c/ Austria) від 28 жовтня 1987 р. своїм рішенням кваліфікував, як дискримінацію надання переваги законним дітям порівняно з позашлюбною (за цією справою заявник набув спадкові права на ферму, що належала його померлій матері, однак не зміг скористатися ними через свій статус позашлюбної дитини, оскільки за чинним на той час законом перевагою у спадкуванні користувалися законні діти)⁴.

У правовому регулюванні порядку спадкування, зокрема віднесення до законних спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку спадку, усиновлених дітей також існували певні проблеми, що неоднаково вирішувалися й вирішуються у національному праві різних країн.

На відповідні зміни у спадковому законодавстві, що були прийняті у 2002 р. щодо усиновлених, також вплинули рішення Європейського Суду з прав людини. Так, у Постанові Європейського Суду від 13 липня 2004 р. «Pla and Puncernau c/ Andorra» був застосований принцип рівності походження усиновлених та кровних дітей при тлумаченні заповіту. Справа полягала в тому, що у заповіті, який було датовано 1939 р., мати обумовила, що її син та спадкоємець повинен був передати свою успадковану від неї власність «дитині (її онуку), народженій у законному і церковному шлюбі». Якщо ж ця умова не дотримувалася, то спадкова маса повинна була перейти до інших спадкоємців з числа родичів по низхідній лінії. У 1969 р. син, що був вигодонабувачем згідно з заповітом, уклав церковний шлюб, після чого подружжя усиновило дитину, поклавши на себе всю повноту батьківських обов'язків. У 1995 р. актом, що був оформлений у приватному порядку, усиновитель заповів даній дитині успадковану від своєї матері власність із пожиттєвим правом користування, яке було надано його жінці. Дві правнучки (потенційні вигодонабувачі) звернулися у суд з цивільним позовом про визнання даного заповіту недійсним, оскільки він суперечив заповіту, що був складений у 1939 р. матір'ю усиновителя. Хоча суд першої інстанції і відхилив ці позовні вимоги, Вищий трибунал правосуддя Андорри за скаргою позивачів відмінив рішення суду першої інстанції, врахувавши, що поняття «дитина», яке фігурувало у заповіті матері 1939 р., стосувалося лише рідних по крові дітей. Вищий трибу-

нал визнав недійсним заповіт 1995 р. і оголосив, що правнучки спадкоємиці (дружини покійного) були законними спадкоємцями власності своєї прабабки і постановив повернути їм дане майно. Дане рішення було оскаржене у Європейському Суді з прав людини, котрий вирішив, що правильне прочитання тексту заповіту не дає підстав для висновку про те, що спадкодавець (мати усиновителя) бажала виключити з кола суб'єктів права спадкування усиновлених в подальшому онуків. Оскільки вона могла б це зробити, але не зробила, єдиний можливий і логічний висновок з цього може бути такий, що у її наміри це не входило, тобто спадкодавця не проводила різницю між рідними по крові та усиновленими дітьми. Крім того, Європейський Суд зазначив, що усиновлена дитина, особливо з огляду на те, що усиновлення потягло за собою прийняття на себе усиновителями повну батьківську відповідальність, у всіх відношеннях має той самий правовий статус, що й кровна дитина, зокрема, й ті ж самі майнові права. Європейський Суд визнав, що у даному випадку було допущено порушення вимог ст. 14 Конвенції з прив'язкою до ст. 8 Конвенції⁵.

Певний інтерес являє собою ставлення як науковців, так і законодавців до визначення правового статусу таких суб'єктів на обов'язкову частку спадку, як зачаті, але не народжені до смерті спадкодавця діти, так звані насцитуруси (від лат. nasciturus – буквально «плід у череві матері»).

Слід зазначити, що серед науковців немає одностайної думки щодо правоздатності зачатих, але не народжених дітей. Останнім часом все більше прихильників одержує позиція, відповідно до якої правоздатність повинна виникати з моменту зачаття, а не з моменту народження. Таку позицію, наприклад, займає В. В. Груздев⁶. Однак більшість науковців-цивілістів вважає, що момент виникнення правоздатності не слід змішувати із захистом законом прав майбутньої дитини. На їх думку, положення про те, що спадкодавцями можуть бути діти спадкодавця, які народилися після його смерті, не можна трактувати як передбачений законом випадок виникнення правоздатності до народження людини, оскільки, якщо дитина не народиться живою, то й правоздатність не виникне⁷. Дану думку підтримують, наприклад, К. А. Чернега⁸ та Н. С. Бесараб, які стверджують, що визнаючи насцитуруса спадкоємцем, законодавець має на увазі, що право на спадкування виникне у нього у випадку народження живим, при цьому право, що виникне, буде діяти із зворотною силою⁹.

За швейцарським ЦК (далі – ШЦК) дитина здатна спадкувати з моменту зачаття за умови, що у майбутньому народиться живою (ст. 544 ШЦК).

Сучасний період рівень розвитку медицини дає батькам змогу мати власних дітей за допомогою нетрадиційних способів. Так, певні проблеми виникають і з визначенням правового статусу та встановленням спадкових прав таких суб'єктів, як сурогатні діти, які народилися як у результаті штучного запліднення (*in vitro*), так і в результаті народження їх сурогатною матір'ю (гестаційне – повне сурогатне материнство), яке в сучасний період набуває все більшого поширення у всіх країнах світу¹⁰. Хоча, слід зазначити, що, на відміну від українського законодавства, такі країни, як Австрія, не передбачають на законодавчому рівні можливість сурогатного материнства. В Італії заборонено використання донорської сперми, заморожених ембріонів і сурогатних матерів, особливо у комерційних цілях. Однак відповідно до Акта 1991 р. (*The Embryo Protection Act*) дозволяється штучне запліднення особам, які знаходяться у законному шлюбі¹¹.

У деяких юрисдикціях дозволено лише некомерційне сурогатне материнство (Великобританія, Данія, Греція, Польща, Фінляндія та деякі інші), а в інших країнах сурогатне материнство хоча й не регулюється на законодавчому рівні, однак не заборонене (наприклад, Бельгія, Нідерланди, Угорщина, Румунія)¹².

На нашу думку, хоч яким би було законодавче закріплення сурогатного материнства в різних країнах, факти народження дітей від сурогатних матерів є звичайним проявом сучасності, а це, в свою чергу вимагає юридичного врегулювання правового статусу даних дітей, зокрема і у відносинах спадкування та віднесення їх до спадкоємців, що мають право на обов'язкову частку.

Встановлені правила визначення походження дитини не зовсім підходять у випадках використання сурогатного материнства. При використанні послуг такої матері для народження дитини виникають проблеми правового регулювання спадкових відносин із генетичними батьками дитини. Можливо декілька ситуацій, пов'язаних із виникненням спадкових прав дитини у випадку смерті сурогатної матері і смерті осіб, що уклали договір сурогатного материнства (названих батьків).

Так, за правилами деяких країн, матір'ю дитини визнається жінка, яка уклала договір сурогатного материнства (названа мати), за умови наявності згоди сурогатної матері. Таким чином, якщо у силу об'єктивних причин сурогатна матір не дасть згоди на запис осіб, які уклали договір (названих батьків) батьками дитини (наприклад, у випадку смерті сурогатної матері при пологах), то виникає проблема, пов'язана із недостатністю правового регулювання. При відсутності згоди сурогатної матері названі батьки не можуть бути визнані батьками народженої дитини і його матір'ю визнається померла сурогатна матір¹³. Відповідно, виникає питання, чи буде дана дитина закликана до спадкування як спадкоємець першої черги згідно з існуючими нормами права. Тому, як слушно зазначають деякі науковці, визнання батьківських прав названих батьків і реєстрації дитини лише при наявності згоди сурогатної матері може призвести до порушень прав і законних інтересів не лише цієї дитини, а й третіх осіб, зокрема законних спадкоємців сурогатної матері¹⁴.

Інша ситуація може виникнути, якщо названі батьки помирають до народження дитини сурогатною матір'ю. Якщо помирає один із названих батьків, то дитина може бути передана іншому з подружжя у силу договору сурогатного материнства, що, як правило, передбачається у подібних договорах в різних країнах. Однак більш складною є ситуація, коли помирають обидва з названих батьків. Якщо сурогатна матір не захоче залишити дитину собі, то у даному випадку дитина буде визнана такою, що залишилися без піклування і

буде взята на облік органами опіки і піклування. Хоча, як вважають деякі науковці, більш сприятливим для дитини в цьому випадку було б визнання її дитиною померлих названих батьків, що дало б можливість виникнення у неї спадкових прав¹⁵.

Серед спадкоємців, що мають право на обов'язкову частку спадку, особливе місце займає той з подружжя, хто пережив. Як правило, даний суб'єкт не належить до кола обов'язкових спадкоємців, що по чергово закликаються до спадкування чи захищені обов'язковою (резервною) часткою. Щодо них у різних країнах існують спеціальні правила закликання їх до спадкування. Той з подружжя, хто пережив, може бути включений до однієї з черг спадкоємців, або може закликатися до спадкування разом з відповідною чергою. При цьому його частка у майні залежить від того, яка черга (розряд, парантела) закликається разом з ним до спадкування: чим більш віддаленою до спадкодавця є група осіб, що закликається до спадкування, тим більшою є частка того з подружжя який пережив (ст. 462 ШЦК).

Однією з тенденцій розвитку сучасного права є визнання наявності сімейно-правових і, як наслідок цього, спадково-правових відносин не лише у рамках традиційної сім'ї, але й при фактичному співмешканні (цивільному шлюбі), а також у одностатевих союзах та шлюбах. На законодавчому рівні одностатеві шлюби дозволено у таких європейських країнах, як Бельгія, Іспанія, Нідерланди, Норвегія, Швеція та деяких інших. У таких країнах, як Австрія, Німеччина, Данія, Ірландія, Ліхтенштейн, Люксембург, Франція, Швейцарія узаконені інші форми одностатевих союзів. Подібні закони, які урівнюють одностатеві союзи з правами гетеросексуальних пар, в тому числі й при усиновленні дітей «зі сторони» приймаються у таких країнах, як Нідерланди (2001 р.), Швеція (2002 р.), Андорра (2005 р.), Іспанія (2005 р.), Бельгія (2006 р.), Норвегія (2009 р.), Данія (2010 р.) та деяких інших. Таким чином, партнери в одностатевих союзах у відносинах спадкування мають ті ж права, що й подружжя у традиційному шлюбі¹⁶.

Порівнюючи правовий статус спадкоємців обов'язкової частки за законодавством європейських країн, слід зазначити і особливість визначення такого статусу за іншими членами сім'ї, наприклад, вітчизном, мачухою, зведеними братами та сестрами тощо. Як правило, законодавство зарубіжних країн не відносить зазначених осіб до числа спадкоємців (або включає їх до останніх черг спадкування), оскільки вони не знаходяться у кровній спорідненості із спадкодавцем. Водночас у юридичній літературі відмічається, що відносини між спадкодавцем та зазначеною категорією суб'єктів можуть бути навіть більш близькими, ніж із кровними родичами¹⁷. Однак через відсутність законодавчого врегулювання і визнання таких осіб спадкоємцями може скластися ситуація, коли, не зважаючи на фактичний тісний зв'язок із спадкодавцем, такі особи не зможуть успадкувати його майно, через що воно може перейти до тих осіб, з якими спадкодавець взагалі не підтримував жодних родинних стосунків, або навіть стати виморочним.

Отже, інститут обов'язкових спадкоємців у спадковому праві розглянутих правових систем існує для охорони майнових інтересів членів сімей спадкодавця, регулює обов'язки власника як члена сім'ї і його права щодо розпорядження власним майном.

Незмінним залишається таке правило: щоб претендувати на резервну чи обов'язкову частку в спадковій масі, особа має перебувати в кровному спорідненні з спадкодавцем.

Таким чином, ми вважаємо, що романська система кровної спорідненості більшою мірою забезпечує права обов'язкових спадкоємців на відміну від германської системи. У другій системі обов'язкові спадкоємці є кредиторами, які вправі вимагати від спадкоємців за заповітом визначеної їм суми. Германська система права передбачає обов'язкову частку тільки в тому разі, коли обов'язкові спадкоємці не забезпечені заповітом.

Огляд спадкового законодавства різних країн дає змогу зробити висновок, що в різних правових системах розподіл законних спадкоємців за категоріями та послідовність їх закликання до спадкування не збігаються. Однак слід зазначити, що неоднаковим є також і спадково-правовий статус тих суб'єктів, які належать до однієї категорії спадкоємців. Законодавчо неврегульованим залишається питання про зачатих, але ненароджених дітей, як обов'язкових спадкоємців, та дітей, народжених сурогатною матір'ю.

¹ Белов В. А. Круг наследников по закону // Белов В.А. Вестник МГУ. Серия 11 «Право». – 2002. – № 1. – С. 65–66.

² Schweizerisches Zivilgesetzbuch vom 10. Dezember 1907 (Stand am 1. Januar 2012) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.admin.ch/ch/d/sr/2/210.de.pdf>

³ IT Codice Civile Italiano – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.translate.ru/Default.aspx/Text?prmtlang=ru>

⁴ Вашанова О. В. Роль Европейского Суда по правам человека в развитии принципа недискриминации // Вашанова О. В. Юрист-международник. – 2004. – № 2 // СПС Консультант Плюс. – С. 32–44.

⁵ Информация о постановлении ЕСПЧ от 13.07.2004 по делу «Пла и Пунсерно (Pla and Puncernau) против Андорры» (жалоба № 69498/01) // Бюллетень Европейского Суда по правам человека. // СПС Консультант Плюс. – 2004. – № 12.

⁶ Груздев В. В. Человек и право: исторические, общетеоретические и цивилистические очерки: [монография] / Груздев В. В. – Кострома: КГУ им. Н. А. Некрасова. – 2010. – 463 с.

⁷ Гражданское право. Часть первая: [учебник] / Отв. ред. В. П. Мозолин, А. И. Масляев. – М.: Юристъ. – 2005. – 719 с.; Гражданское право. Том 1. [учебник] Изд. шестое, перераб. и доп. / Под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – М.: ООО «ТК Велби», 2002. – С. 116.

⁸ Чернега К. А. Некоторые правовые аспекты искусственного прерывания беременности (аборта) // Чернега К. А. Гражданин и право. – 2002. – № 9/10. – С. 17.

⁹ Бессараб Н. С. Гражданско-правовое регулирование правопреемства в наследственных отношениях: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Бессараб Н. С. – М., 2009. – С. 22.

¹⁰ Surrogate parenting agreement – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.alllaw.com>

¹¹ Стеблова Е. В. Правовое регулирование сурогатного материнства за рубежом / Стеблова Е. В. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.blog.servitutis.ru/?p=660>

¹² Michael Edwards, Barrister, 4 Paper Buildings, and Colin Rogerson, Solicitor, Dawson Cornwell, report on the proceedings at the Workshop on National Approaches to Surrogacy, University of Aberdeen between 30 August 2011 and 1 September 2011 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed87773>

¹³ Contract between biological father and surrogate mother – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.surrogasy.com>

¹⁴ Воронцова С. Н. О наследственных правах суррогатных детей / Воронцова С. Н. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.advocate-reealty.ru/press/unitpress/?id=396050>

¹⁵ Там само.

¹⁶ Cite as: Sjeff van Erp, *New Developments in Succession Law*, vol. 11.3 ELECTRONIC JOURNAL OF COMPARATIVE LAW, (December 2007) – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ejcl.org/113/article113-5.pdf>

¹⁷ Комментарий к Гражданскому кодексу РФ. Часть третья (постатейный) / Отв. ред. Л. П. Ануфриева – (авторы комментария к ст. 1145 – З. Г. Крылова и Т. Д. Чепига). – Волтерс Клувер. – 2004. – С. 118.

Резюме

Павлюк Н. М. Правовий статус обов'язкових спадкоємців як суб'єктів спадкових прав у європейських країнах.

У статті здійснено дослідження правового статусу суб'єктів права на обов'язкову частку спадку згідно із законодавством європейських країн. Проаналізовано коло спадкоємців, які належать до обов'язкових. З'ясовано, що інститут обов'язкових спадкоємців існує для охорони інтересів членів сімей спадкодавця. Вивчено законодавство різних країн щодо закріплення правового статусу осіб, які визнаються законними спадкоємцями і з числа котрих визначаються й спадкоємці, що мають право на обов'язкову частку спадку. Зроблено висновок, що в різних правових системах розподіл законних спадкоємців за категоріями та послідовність їх закликання до спадкування не збігаються.

Ключові слова: спадкоємці, обов'язкові спадкоємці, діти, подружжя.

Резюме

Павлюк Н. М. Правовой статус обязательных наследников как субъектов наследственных прав в европейских странах.

В статье исследуется правовой статус субъектов права на обязательную долю наследства согласно законодательству европейских стран. Проанализирован круг наследников, относящихся к обязательным. Выяснено, что институт обязательных наследников существует для охраны интересов членов семей наследодателя. Изучено законодательство разных стран, о закреплении правового статуса лиц, которые признаются законными наследниками и из числа которых определяются и наследники, имеющие право на обязательную долю наследства. Сделаны выводы, что в различных правовых системах распределение законных наследников по категориям и последовательность их призвания к наследованию не совпадают.

Ключевые слова: наследники, обязательные наследники, дети, супруги.

Summary

Pavliuk N. Legal status of the forced heirs as the subjects of the hereditary rights in the European countries.

The article highlights the legal status of the law subjects for the compulsory portion of the heritage according to the European legislation. The circle of the heirs regarding to the forced is analyzed. The forced heir institution is cleared up to function with the aim of protecting the rights of the heir's family members. The legislation of the various countries due to the security legal status of the individuals which are to be accepted as the rightful heirs to the compulsory portions of the heritage is thoroughly studied. It is inferred, that due to the different legal systems, the distribution of the rightful heirs according to the categories and the heritage are not supposed to coincide.

Key words: heirs, forced heirs, children, a married couple.

Отримано 29.04.2013